

Marana, Giovanni Paolo. (1694) *The First Volume of the Letters Written by a Turkish Spy*. 6th ed. London: Hindsmarsh.

Wallace, Douglas. (Jan.- Feb. 1985) "John Le Carré: The Dark Side of Organizations." *Harvard Business Review*. 6-14.

Wouk, Herman. (1978) *War and Remembrance*. Boston: Little.

Wouk, Herman. (1971) *The Winds of War*. Boston: Little.

Değini

7. Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Kongresi

20. yüzyıl'ın kadınlara ilişkin en son ve en büyük kongresi 20-26 Haziran 1999 tarihleri arasında Norveç'in Tromsø kentinde yapıldı. 7. Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Kongresi bu kez "Women's World 99" adı ile düzenlendi. İlk olarak 1981 yılında Haifa'da düzenlenen kongre, daha sonra her üç yılda bir Hollanda, İrlanda, New York, Costa Rica ve en son olarak da 1996 yılında Avustralya'da düzenlenmişti.

1960'ların sonu 70'lerin başında Amerika Birleşik Devletleri'nde oluşan toplumsal hareketlere aktif olarak katılan Marilyn Safir, profesör olduktan sonra akademik çalışmalarını kendi isteği ile İsrail'in Haifa Üniversitesi'nde devam ettirir. İsrail'de hem bir yabancı, hem de bir kadın olarak yaşamının zorluğu bir tarafa, akademik dünyada da kadınların izole bir yaşam sürdürdüklerini görür. Bu yalnızlık sadece kadın olmaktan değil aynı zamanda disiplinlerarası iletişimsizlikten de kaynaklanmaktadır. Bu nedenlerle Safir, 1979 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nden birkaç profesyonel meslek örgütü ve Psikoloji Derneği'nin destekleri ile ilk Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Kongresi'ni 1981 yılında 36 ülkeden 650 delegenin katılımı ile gerçekleştirir.

Kongrenin başladığı yıllarda amacı birbirinden kopuk çalışmalar yürüten kadın akademisyenler arasında bir köprü, bir iletişim ortamı olmak iken, yıllar içinde amaç genişlemiş ve

**Meltem Ağduk
Gevrek**

*Ankara Üniversitesi
İletişim Fakültesi*

kongre katılımcılarının profili de çeşitlenmiştir. Akademisyenler ve doktora öğrencileri hala çoğunluğu ellerinde tutmakla birlikte, kongreye artık çeşitli kadın örgütlerinde, kütüphanelerinde, sivil toplum örgütlerinde ve kamu sektöründe çalışan kadınlar da katılmaya başlamışlardır. Önceleri sadece kadınların yer aldığı kongrede bu yıl "erkeklerle" de yer ayrılmıştır. 12 tebliğ konusundan birisi olan Erkeğin Yeniden Kurulması (*Gendering Men*) oturumlarındaki sunuşlar çoğunlukla erkekler tarafından yapılmıştır.

İlk kongreden 18 yıl sonra Tromsø'de yapılan yedinci kongre 107 ülkeden 1500 tane katılımcı ile gerçekleştirildi. Başvuruların son gününde organizasyon komitesinin eline ulaşan 2498 tane tebliğ özetinden 900 tanesi seçilerek, kongreye davet edildi. Bir haftalık kongre programında, tebliğ sunuşlarının yanı sıra, atölyeler, posterler, kadınlar forum maratonu, filmler, gösteriler, mini-sunuşlar, açış konuşmaları (*keynote speakers*), sergiler, panel tartışmaları da yer aldı. 5 gün boyunca kongrenin haberleri ve program değişiklikleri yayımlanan gazeteden izlenebildi. 1500 katılımcının 80 tanesine de yardımlaşma fonundan destek verildi.

Konuşmacılar arasında tanıdık adlara rastlamak mümkün oldu; Rosi Braidotti, Nawal El Saadawi, Sandra Harding, Govind Kelkar, Rigoberta Menchu Tum, Gayatri Chakravorty Spivak, Berit As gibi.

Organizasyon komitesi sunulacak tebliğleri 12 başlık altına yerleştirmişti. Bunlar sırasıyla, aynı zamanda kongrenin de temasını oluşturan *GenDerations*; Toplumsal Cinsiyetin Yeni İnşaları (*New Constructions of Gender*); Kadınlar, İktidar ve Politika (*Women, Power and Politics*); İş ve Ekonomiye Toplumsal Cinsiyet Işığında Bakmak (*Gendering Work and the Economy*); Sağlık Konusuna Toplumsal Cinsiyet Işığında Bakmak (*Gendering Health*); Geçmişe Toplumsal Cinsiyet Işığında Bakmak (*Gendering the Past*); Geleceğe Toplumsal Cinsiyet Işığında Bakmak (*Gendering the Future*); Barış, Azınlık ve İnsan Hakları (*Peace, Indigenous and Human Rights*); Kültür, Yaratıcılık ve Tin-

sellik (*Culture, Creativity and Spirituality*); Cinsiyet, Bilim ve Teknoloji (*Gender, Science and Technology*); Kadın Hareketi/Dünya'da Feminist Aktivizm (*The Women's Movement/Feminist Activism Worldwide*); Erkeğin Yeniden Kurulması (*Gendering Men*). Her konu altında 5 tane birleşim ve her birleşim altında da birkaç tane oturum yapıldı. Bu da bazen bir günde aynı saatte 20 oturumun ve en az 50-60 konuşmacının tebliğ sunması anlamına geldi.

Seçilen tema neredeyse kongrenin tüm etkinliklerine sızmıştı. Her ne kadar temadan daha önceden haberdar olunmuşsa da, yine de her sunuşta, her tartışmasında hatta kongre dışı etkinlikler de bile tartışıldı. *GenDerations* içinde iki önemli kavramı barındırıyor. İlk kavram Kuşaklar (*Generations*) kavramı, diğeri ise bir "D" harfi ile "*Generations*"ı "*GenDerations*" yani Toplumsal Cinsiyet Kurgusu kavramına dönüştürüyor.

Kadın Hareketi Tarihine baktığımızda "2 kuşak"tan söz edilir. Kabaca, Birinci Kuşak, 19 yüzyılın başlarından itibaren eşit haklar için mücadele eden kadınları içerir. İkinci Kuşak ise 1960'lı yılların sonu ve 1970'lerin başındaki toplumsal hareketlerin içinde kendine yer açmış kadınlardan oluşmaktadır. Son beş yıldır, 2. Kuşağın artık zamanını doldurduğundan bahsedilmektedir. Şimdiye değin sadece tartışma metinlerine ve makalelere konu olan 3. Kuşak Feminizm ve 3. Kuşak feministler, bu kongrede vücut bulmuşlardır. *GenDerations*'ın içinde barındırdığı kuşaklar kavramı işte bu iki kuşağın birbiri ile ilişkisine işaret etmektedir. Neredeyse tüm tartışmalar bu yeni kuşağın, eski kuşak ile ilişkisi ve her iki kuşağın feminizm anlayışlarının birbirinden farkı üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun dışında üçüncü kuşak feministler de kendi içlerinde çok çeşitli feminizm tanımları ortaya koymuşlar ve kendilerini "Ben feministim ama..." diye başlayan cümlelerle tanıtmışlardır. Dolayısıyla üçüncü kuşakta ciddi bir "feminizm çeşitliliğinin" varlığından söz etmek mümkündür.

Bu çeşitlilik, içinden farklı çalışma alanlarını da doğurmuştur. Bunlardan neredeyse en önemlisi, özellikle feminist teoriyi

kendine çıkış noktası olarak alan eşcinsel kimlik politikalarının ortaya koyulduğu *Gay/Lesbian Studies* ya da *Queer Theory* adı altında toplanabilecek çalışmalardır.

En önemli tartışmalardan bir tanesi de yine *GenDerations* kavramı içinde barınmaktadır. "D" harfi ile oluşturulan Toplumsal Cinsiyet Kimliklerinin İnşası gibi de kavranabilecek bu başlık, *Gender* (Toplumsal Cinsiyet) kavramının ne kadar sorunlu bir kavram olduğu üzerine çeşitli tartışmaların oluşmasına neden olmuştur. Ortak görüş, bu kavramın "kadın çalışmalarını"/"feminist çalışmaları" nötrleştirdiği yönündedir. Öncelikle Birleşmiş Milletler tarafından kullanılan bu kavram daha sonra kadın çalışmaları içinde de kendine yer edinmiş ve özellikle kendisine daha fazla ve farklı cinsiyetlerde öğrenci çekmeyi amaçlayan kadın çalışmaları programlarınca da kullanılmaya başlanmıştır. Her iki kuşak feministlerin ama özellikle de ikinci kuşağın ciddi tepkisini çeken bu kavram, bir taraftan hızlı ve yaygın bir şekilde kullanıma girmişken diğer taraftan da aynı hızla eleştirilmektedir.

Tartışma konularının 12 ana başlık altında toplanması, tebliğ sayısının çokluğu, konuların çeşitliliği ve 107 farklı ülkeden farklı kökenlere sahip kadınların biraraya gelmesine rağmen tartışmalar, "Batı-Merkezci" yaklaşımdan pek uzaklaşamadı. "Üçüncü Dünya"dan gelen kadınlar seslerini daha bireysel platformlarda yükseltebildiler. Bir hafta süren ve yoğun etkinliklerle geçen kongrenin bir sonraki birleşiminin nerede yapılacağı henüz belirlenmedi. Fakat kongre hakkında daha fazla bilgi almak için <http://www.skk.uit.no> adresine başvurulabilir.

Kitap Eleştirileri

Çokkültürcülük

Tanınma Politikası, Charles Taylor vd. Haz.: Amy Gutmann (1996) Yayına Haz., Cem Akış, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 158 sayfa.

Mücahit Bilici

Günümüz toplumlarının Aydınlanma'dan miras aldıkları ve üniformatif evrensellik iddiası / var sayımı taşıyan karakterleri, günümüzde evrenselliğin hedeflediği eşitlik kaygısının bizzat kendisi tarafından sorgulanmaktadır. Eşitlik ve türdeşlik ne zaman ve nasıl bir baskıya dönüşebilir? Türdeşlik talebi bireysel özerklik ve sahiçilik ideallerini ne şekilde yaralar? Günümüzün bir hayli çeşitlilik gösteren etnik, cinsel veya dinsel kategorilerde ifadesini bulan kültürel kimlik taleplerine anayasal demokrasilerin verebileceği bir cevap ve toplumsal yeniden üretime getirebilecekleri bir açılım var mıdır? Çokkültürcülük büyük ölçüde bu soruların davet ettiği ve oryantalizm ile post-kolonyalizm tartışmalarından postmodernizm ve küreselleşme analizlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede süregelen bir arayışın adı olarak öne çıkmaktadır.

Kanada ve ABD gibi göçlerle şekillenen ve farklı ırk, etnik köken ve dinsel aidiyetlere sahip insanlardan oluşan toplumların bugün yaşadıkları önemli sorunlardan bir tanesi de yeterince temsil edilemeyen kültürler ve tanınmayan kimliklere yönelik yeni bir demokratik açılım ihtiyacıdır. Kuşkusuz bu sorunlar sadece Kuzey Amerika'ya özgü

sorunlar ve tartışmalar değildir. Kanada'da Quebec bağlamında yaşanan tartışmanın Türkiye'de Kürtler bağlamındaki karşılığının ne olabileceği sorusundan, üniversitelere "türban"lı devam etmek isteyen öğrencilerin farklılık ve bireysel sahiçilik taleplerinin örneğin Afrikalı-Amerikalı veya eşcinsel kimliklerinin kamusal tanınma yolunda verdikleri mücadeleyle ne ölçüde paralellik gösterdiği sorusuna kadar pek çok meşru soru sorulabilir. Charles Taylor'ın bu çalışması kimlik, farklılık, demokrasi üçgeninde temellenen yeni bir zihinsel seyahatin ve buna eşlik eden sınır tadilatının ana hatlarını sunmaktadır.

Charles Taylor, siyasal etik ve kimlik politikalarına ilişkin çalışmalarıyla tanınıyor. Orta ve yükseköğretim kurumlarındaki müfredatın birey veya grup düzeyindeki farklılıkları içermesi gerekliliği üzerine başlayan çokkültürcülük tartışmaları, daha sonraları liberal demokrasilerin merkezîyetçi ve benmerkezci kurumların daha demokratik ve katılımcı bir toplum adına sorgulanması girişimlerine dönüştü. Nitekim Amy Gutmann'ın hazırladığı ve Charles Taylor'ın *Tanınma Politikası* başlıklı çalışmasıyla birlikte Jürgen Habermas, Susan Wolf, Steven C. Rockefeller, Michael Walzer gibi isimlerin de Taylor'a ilişkin yorumlarını içeren kitap, ilk kez Princeton Üniversitesinde İnsan Değerleri Merkezi'nin açılışını kutlamak üzere tasarlandı. Giderek daha çoğulcu topluluklar haline gelen Princeton gibi üniversite ve okulların daha demokratik ve daha katılımcı bir toplum konusundaki çabalarının mo-